

ג'לילת תמימי, אמרתי "אנחנו", נסתר קצת מואחז

הגאון ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק [11]

=====

~~בערב שביעי של פסח, תשנ"ג, ארבו עלים התורה דברי אמריקה מאגודת הרבנים ומהסתדר
הרבנים, עולם המשפחה, בנייהם תלמידיו
והיה אלחנן הראש כבשורה, וצמח הרב דר נחום לאם נשיא בשנת אונז' וצמח~~

הגאון הדור הנערץ, ורבי רבנן לדורות של תלמידים-רבנים, הרב ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק נ"ע. נהוא נפטר בגיל 90 בבוסטון, ביום השני של לחול המועד פסח

תשנ"ג. ^{למקרה של קלקר, זיק שבידי לא פסח קק(160) גיור} והוא עמדה לצאת משיבות הרמב"ם. אך מאחר והיה ערב חג שביעי של פסח, ומאחר ורבים מן המשתתפים מארה"ב ומקנדה, נאלצו לחזור לבתיהם לקראת החג, לא האריכו בהספדים. היחיד שהפסיד ונפרד מהנפטר, היה אחיו הגאון ר' אהרן סולובייצ'יק שליט"א, ראש ישיבת בריסק בשיקגו ^{משיבת ר' יצחק אלחנן בניו יורק.}

בהספדו, שלא ניתן להכלילו במאמר קצר, תיאר ר' אהרן את הדמות הרב גוונית של אחיו, בכל שטחי החיים התורניים. ואת השפעתו הגדולה על העולם התורני הרחב בישיבות אמריקה, ארץ ישראל ובעולם היהודי בכלל. בקיצור: ר' יוסף דב לא השאיר לנו כדוגמתו. אין בדומה לו. מי יתן לנו תמורתו?

האמת ניתנת להאמר, שככל שנכתוב על גדולתו ואישיותו של ר' יוסף דב, לא נוכל לנגוע גם בטיפה אחת מים גדולתו. משהו אמר כבר בדרך מליצה: "כתבו כל כך הרבה בענין התורה, שאלו ותירצו, חידשו חידושים גדולים ובכל זאת אמר דוד המלך בתהלים [י"ט ח'] "תורת ה' תמימה". היא נשארה שלימה כאילו אף אחד לא נגע בה. כך הדברים כלפי הנסיון לתאר את גדולתו של ר' יוסף דב. הכל ישאר כאילו לא נגעו אף בטיפה מים גדולתו.

כ"ק:

אתחיל במשנה במסכת סוטה נפרק ט' משנה ח' "משמת יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות". נמן "הזוגות", ~~של~~ ממשיכי ומקבלי התורה, שעמדו בראש הסנהדרין בירושלים. הם נזכרים במשנה אבות ד' הגמרא מפרשת את המלה "אשכול" - "איש שהכל בו". הרמב"ם על המשנה מסביר: "ואשכולות, כינוי על אדם הכולל המידות ומעלות והחכמות לפי מיניהם, והוא מה שאמרו "אשכולות, איש הכל בו". על דרך המליצה היותר אומר זאת גם על ר' יוסי שלנו. "משמת רבי יוסי בער בטלו האשכולות". בדורנו הוא היה האחרון שהכיל בתוכו את כל המידות, מעלות וחכמות, שהרמב"ם מונה אותם באדם שהוא "בעל אשכולות".

דוגמא לכך כיצד גדולי הרבנים שבארץ ישראל העריכו את אישיותו של ר' יוסף דב הוא הסיפור הבא: מספרים שכאשר הרב הראשי הקודם ^{הרב} ר' אברהם שפירא שליט"א נפגש בפעם הראשונה עם ר' יוסף דב בישיבת ר' יצחק אלחנן בשנת 1983, התנשק עמו, ובמעמד זה אמר בנוכחות מאות תלמידי ישיבה וראשי הישיבה. "זו מצוה לנשק ספר תורה". במקרה זה היה ר' יוסף סולובייצ'יק ^{ק"ל} יצ"ל, ספר תורה חי.

רבי יוסף דב נולד בר"א אדר, תרס"ג [1903] בפרנקשטאט, ליד בריסק דליטא, מקום בו סבו הגאון ר' אליהו פרינקשטיין, כיהן כרב העיר. הוא היה הבן הבכור לאביו הגאון ר' משה סולובייצ'יק ונכד לרבה הנודע של בריסק, רבי חיים סולובייצ'יק, נין לרבי יוסף דב בעל "בית הלוי", רבה הקודם של בריסק וראש ישיבת וולוז'ין, והוא נקרא על שמו. בשנותיו הראשונות למד אצל אביו, קודם בעיר ראסיין שבליטא, ואחר כך בעיר האסלובייצ'יק משה שימש כרב בערים הללו. באותם ימים של צעירותו, הבחינו מיד בכשרונותיו של "הע"י" ה"לוי" הצעיר שקראו לו "ברל" וכך קראו לו בתוך המשפחה אביו ("דחף") לראשו תורה ככל יכלתו, והעילוי הצעיר קלט.

בשנת תרפ"ה [1925] בגיל 22, כאשר הוא היה כבר גאון בתורה, למד באוניברסיטה של ברלין, פילוסופיה ומתמטיקה. את תואר הדוקטור בפילוסופיה קיבל בשנת 1931. באותה שנה נשא לאשה את טניה לוויטה מווילנה. בשנת 1932 נתמנה כרב בבוסטון, שם שימש ברבנות עד פטירתו. בשנת 1941 לאחר פטירת אביו, נתמנה ר' יוסף דב, בגיל 38 כראש ישיבת ר' יצחק אלחנן. הוא השמיע את שיעוריו בישיבה עד שחלה.

בשנת 1960 לאחר פטירתו של הרב הראשי הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל, פנה באותם ימים, זקן הרבנים בארץ ישראל, הגאון ר' ראובן כץ, רבה הראשי של פתח תקוה, אל רבי יוסף דב בבקשה שיסכים להציג מועמדותו כרב ראשי של ישראל. הצעה דומה הופנתה אליו על ידי שר הפנים דאז משה חיים שפירא ז"ל. הוא לא קיבל את ההצעה. במכתב אל השניים הללו, הסביר מעומק לבו את הסיבות מדוע הוא אינו מסכים להצעה. כך נשאר בישיבת ר' יצחק אלחנן שבה השקיע את לבו ונשמתו. אלפי תלמידיו השיבו¹⁵ במטבע של אהבה ומסירות לרבם הגדול שלימדם והדריכם.

עלינו לציון כי הישיבה ורבי יוסף דב היו זהים. הם היו קשורים זה לזה "כשלהבת בפתילה". כשם שאי אפשר להפריד בין האש לבין הפתילה, כך אי אפשר להזכיר את ר' יוסף דב בלי להזכיר את הישיבה.

לפני שנוסדה ישיבת ר' יצחק אלחנן, לא האמין איש שאפשר באמריקה להרביץ תורה, ברמה גבוהה, ברוח ישיבות וולוז'ין ובריסק. מיסד הישיבה¹⁶ הרב דר' דב רבל, תלמיד לשעבר של ישיבת טלז בליטא, הניח את היסודות של הישיבה ברוח זו. לא לשווא נשאה הישיבה את השם "עץ חיים", "כשמה של ישיבת וולוז'ין בתוספת השם של ר' יצחק אלחנן.

מאחר שדר' רבל ביקש שהישיבה תתנהל ברוח ישיבת וולוז'ין, חיפש ראשי ישיבה לפי תורת וולוז'ין. במגמה זו הביא דר' רבל כראש ישיבה את¹⁷ העילוי מממצי"ט, ר' שלמה פולצ'יק, ולאחר פטירתו הזמין איש נוסף ממורשת וולוז'ין, את ר' משה סולובייצ'יק ולכן היה זה טבעי שממלא מקומו של אביו, יהיה ר' יוסף דב, ממשיך מורשת אביו.

נוסף כי השרשרת של וולוז'ין נמשכת בישיבה לאורך שנים טובות, באמצעות ראש הישיבה הנוכחי הגאון ר' אהרן סולובייצ'יק שליט"א שהוא¹⁸ ראש ישיבת בריסק בשיקגו. בתקופתו של ר' יוסף דב, חניכה הישיבה שני דורות של תלמידים גדולי תורה, רבנים ואף אקדמאים לומדי תורה ושומרי מצוות. זה היה נדיר באמריקה עד תקופת ישיבת ר' יצחק אלחנן ועד תקופתו של ר' יוסף דב כראש הישיבה.

עד התקופה שבה התחילה ישיבת ר' יצחק אלחנן, לא העיז איש לפתוח באמריקה ישיבה ברמה תורנית גבוהה. הדוגמא לכך היא. היכן נמצאים כיום הילדים היהודים משני דורות קודמים? גם אז היו באמריקה רבנים ובעלי בתים דתיים, אבל הדורות ההם לא האמינו שזה אפשרי. אבל דר' רבל האמין.

זאת ועוד: הדמות התורנית הזו של ר' יוסף דב, לא הצטמצמה רק בגבולות ^{השיקף} היא
 השתפכה לעבר גבולות רחוקים. אם אנו רואים כיום תלמידים חובשי כיפות בקמפוסים
 שבאמריקה, פרופסורים שגאים ביהדותם, ששומרים^א מכל משמר את הלכות ה"השולחן
 ערוך", הרי זה הודות לדמותו של ר' יוסף דב-סולובייצ'ק. משום שהוא היה הדמות
 התורנית^א שלהם, כדוגמא להרבה אקמצאים אמריקנים, אף אלה שלא למדו בישיבה
 אוניברסיטה של ר' יצחק אלחנן. ר' יוסף דב היה דמות לאומית של תורה וחכמה ודוגמא
 לאור התורה לדורות רבים.